

Veenhooibeestjes die we ons nu (nog) niet kunnen voorstellen. Wie weet een grafiek van de Veenbesparelmoervlinder en het Veenbesblauwtje erbij!

Ik wens de VWF nog een heleboel jaren en hoop dat ze veel nieuwe leden mogen begroeten.

www.fochtelooerveen.info

Twee jaar tuinvlindertelling Kars Veling, De Vlinderstichting

Vanaf 2009 is er in het eerste weekend van augustus de tuinvlindertelling en ook maandelijks kan men doorgeven welke vlinders men in de tuin ziet. Er wordt gevraagd regelmatig in de tuin te kijken en het maximum aantal vlinders dat per soort wordt gezien door te geven aan De Vlinderstichting. Wat zijn de eerste resultaten en hoe doet Friesland het?

Tuintellingen

Het is een leuke actie, vlinders kijken in je eigen tuin, maar zoals al het vlinderwerk erg weersafhankelijk. In 2009 was de zaterdag nog redelijk, maar de zondag was in een groot deel van het land verregend. In 2010 was het gelukkig op beide dagen redelijk weer. Opvallend was wel dat er in 2010 veel minder mensen meededen dan in 2009. Dit kan te maken hebben met het feit dat 2009 een echt distelvlinderjaar was. Deze trekvlinder was begin augustus zo algemeen dat iedereen er wel een of meer in de tuin had zitten en dus gemotiveerd was dit door te geven. In 2010 was de distelvlinder er nauwelijks en er waren dan ook vast veel

tuinen waar geen vlinders werden gezien. Nu kon je dat ook wel doorgeven, maar de motivatie daarvoor is natuurlijk laag.

Hoe groter hoe meer

De gegevens worden online ingevoerd op de website vlindermee.nl. De eerste maal geven de deelnemers ook wat karakteristieken van hun tuin door. De grootte ervan en de ligging zijn natuurlijk van grote invloed op de te verwachten vlinders. Niet verassend is dat in grote tuinen meer vlinders (gemiddeld meer dan 30) worden gezien dan in kleine, waar gemiddeld nog geen tien vlinders worden gemeld. Ook logisch is dat plattelandstuinen de meeste vlinders herbergen, gevolgd door dorp, stadsrand, woonwijk en als hekkensluis de binnenstad. Maar zelfs in kleine binnenstadstuintjes worden wel vlinders gezien.

Fryslân Boppe!

Uit Friesland zijn in 2009 uit 105 tuinen gegevens binnengekomen, in 2010 uit 81. Daarmee staat Friesland zo'n beetje halverwege de landelijke ranglijst. In 2009 deden in Zuid-Holland de meeste tuinen mee (275), in 2010 was Gelderland winnaar met 273 tuinen. Maar de Friese tuinen horen wel wat betreft de vlinders bij de top van Nederland. In 2010 eindigden de Friese tuinen op nummer één met gemiddeld zo'n 24 vlinders per tuin. In 2009 was de provincie nipt tweede achter Drenthe, maar het aantal vlinders lag toen wel boven de dertig per tuin.

Gemiddeld aantal vlinders per tuin per provincie

Figuur 1: Gemiddeld aantal vlinders per tuin per provincie

Top tien

Om nog maar even door te gaan met ranglijstjes: in de vlindertoptien van Friesland staat de dagpauwoog op één. Van deze vlinder zijn meer dan 1600 exemplaren geteld. De bovenste vier zijn allemaal 'kroeglopers' van de familie van de vossen. Het klein koolwitje komt pas op de vijfde plaats. Deze zit wel in erg veel tuinen, maar meestal zijn de aantallen minder groot dan van de dagpauwoog bijvoorbeeld. Opvallend is de vierde plek van de kleine vos, die de landelijke nummer 1 is. In 2009 was deze vlinder in Friesland nog meer aanwezig dan in alle andere provincies, maar in 2010 was de kleine vos in bijna alle provincies sterk toegenomen. Nog twee opvallende vlinders in de toptien zijn citroenvlinder en

landkaartje. Deze staan in de Friese toptien, maar komen landelijk niet verder dan respectievelijk de elfde en vijftiende plek.

Rang FR	Rang NL	SOORT	Totaal aantal Friesland
1	4	dagpauwoog	1606
2	1	distelvlinder	1469
3	3	atalanta	1277
4	2	kleine vos	1205
5	5	klein koolwitje	571
6	6	gamma-uil	563
7	11	citroenvlinder	384
8	8	bont zandoogje	339
9	15	landkaartje	329
10	7	groot koolwitje	317

Kroeglopers

De kleine vos en dagpauwoog hebben een slechte tijd achter de rug. Ze zijn vanaf pakweg 1995 sterk achteruit gegaan. Ze zitten nog wel overal, maar waar je er vroeger 10 zag ben je nu al blij met 1. Toch zijn deze soorten weer op de weg terug zo lijkt het. De twee opvolgende redelijk normale koude winters in 2009 en 2010 hebben hier vast mee te maken. In de grafiek van de kleine vos zien we goed dat deze in 2009 in Friesland nog relatief veel voorkwam, terwijl in 2010 ook Overijssel, Utrecht en Zuid-Holland goed meededen. Wat ook opvalt is het bijzonder lage aantal kleine vossen dat in Noord Brabant en Limburg is gezien. Daar is het herstel nog echt niet opgetreden. Dat geldt trouwens ook voor Vlaanderen, waar de tuinvlindertelling ook wordt gehouden (www.vlindermee.be).

Gemiddeld aantal kleine vossen per tuin per provincie

Figuur 2: Gemiddeld aantal kleine vossen per tuin per provincie

De dagpauwoog is ook in 2010 in het Noorden veel talrijker dan in de rest van het land. In de drie noordelijke provincies worden er zo'n vijf per tuin gezien, in de overige provincies komt het gemiddelde nauwelijks boven de twee.

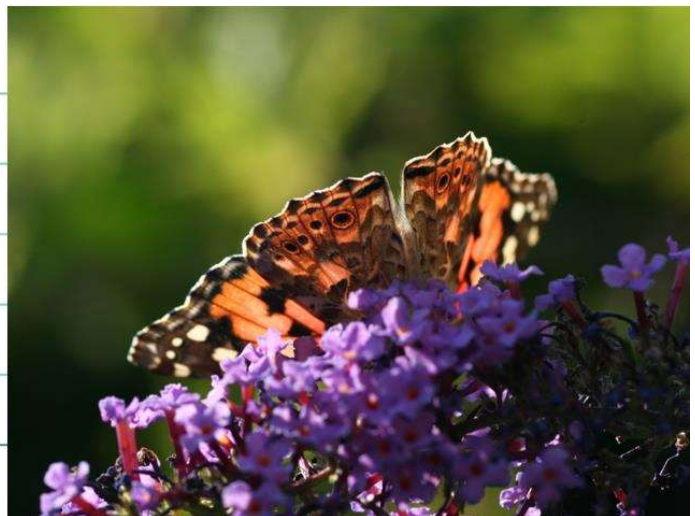
Gemiddeld aantal dagpauwogen per tuin per provincie

Figuur 3: Gemiddeld aantal dagpauwogen per tuin per provincie

De distelvlinder is een trekvlinder die jaarlijks vanuit Noord-Afrika naar onze streken komt. Het is bekend dat deze vlinder sterke fluctuaties vertoont van jaar tot jaar. Dat blijkt ook uit de twee jaar tuinvlindertellingen. In 2009 was de distelvlinder verreweg de meest talrijke soort. Er werden er 20.425 gezien, waarvan 1432 in Friesland. In 2010 bleef het aantal landelijk steken op 611, waarvan Friesland er slechts 37 voor haar rekening nam.

Gemiddeld aantal distelvlinders per tuin per provincie

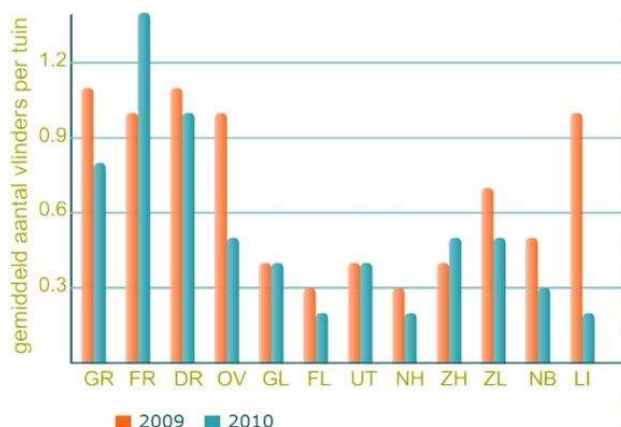
Figuur 4: Gemiddeld aantal distelvlinders per tuin per provincie

Bos in Friesland?

Uiteraard zijn er, met name in het zuidelijk deel van Friesland, wel bossen, maar opvallend is wel dat twee boomgebonden vlinders, boomblauwtje en bont zandoogje, in de Friese tuinen goed vertegenwoordigd zijn. Het bont zandoogje

laat een redelijk stabiel beeld zien, waarin Friesland de koppositie heeft met gemiddeld ongeveer een vlinder per deelnemende tuin. Deze soort is de afgelopen jaren sterk toegenomen en heeft ook in Friesland veel nieuw gebied veroverd.

Gemiddeld aantal bonte zandoogjes per tuin per provincie

Figuur 5: Gemiddeld aantal bont zandoogjes per tuin per provincie

Het boomblauwtje is een bijzonder geval. Dit typische tuinvlindertje is in de meeste provincies heel stabiel, maar in Zeeland en Friesland is de soort in 2010 meer dan verdubbeld ten opzichte van het jaar ervoor. Een reden voor deze merkwaardige toename in deze ver uiteen liggende provincies zou ik niet weten.

Gemiddeld aantal boomblauwtjes per tuin per provincie

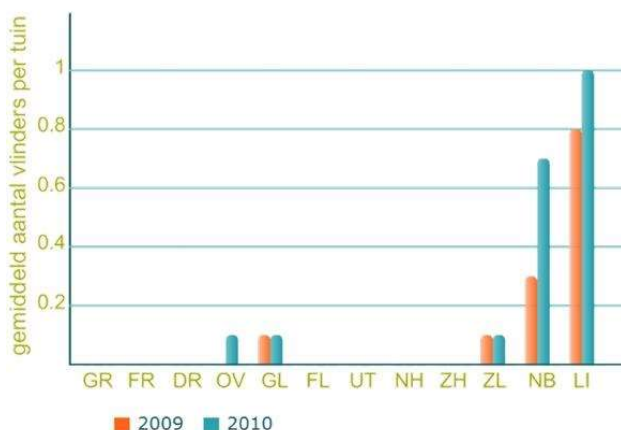
Figuur 6: Gemiddeld aantal boomblauwtjes per tuin per provincie

Wat ontbreekt in Friesland

Er zijn ook vlinders die Friesland nog niet hebben bereikt. De koninginnenpage is in de tuinvlindertellingen meer dan 500 maal doorgegeven, maar geen enkele daarvan kwam uit Friesland. Deze vlinder was twintig jaar geleden zeldzaam en alleen aanwezig in Zuid-Limburg. Vanaf dat moment heeft hij zich sterk uitgebreid en in de drie zuidelijke provincies is het een regelmatige verschijning. Ook boven de grote rivieren wordt de koninginnenpage gezien en ook rupsenvondsten zijn

geen zeldzaamheid meer. Ook in Friesland is de koninginnenpage de afgelopen jaren wel gezien, maar de trefkans is dermate klein dat hij in de tuintellingen helemaal ontbreekt.

Gemiddeld aantal koninginnenpages per tuin per provincie

Figuur 7: Gemiddeld aantal koninginnenpages per tuin per provincie

Doe ook mee

Ook de komende jaren zal de tuinvlindertelling worden voortgezet. U wordt van harte uitgenodigd om ook mee te doen. Schrijf per maand op wat u aan vlinders in uw tuin ziet en geef aan het einde van de maand het maximum aantal dat op een moment is gezien door. U geeft die gegevens gewoon online door via de website www.vlindermee.nl. Daar kunt u ook de resultaten bekijken en u vindt er informatie over de vlinders. Ook zijn er korte filmpjes van alle tuinvlinders te zien.

Vlinderfauna West-Afrika in kaart Auke Hunneman & Henk Hunneman

In 2007 heeft Hein Boersma tijdens de voorjaarsbijeenkomst een prachtig verhaal gehouden over vlinders van West-Afrika. Sindsdien zijn een aantal enthousiaste leden van onze vlinderwerkgroep met hem op expeditie geweest naar Afrika om samen de lokale vlinderfauna te bestuderen. Er zijn reizen gemaakt naar een groot aantal West-Afrikaanse landen, zoals Burkina Faso, Gambia, Ghana en Senegal. De expedities hebben niet alleen diepe indruk gemaakt wat betreft natuur en cultuur, maar ze hebben ook veel gegevens en kennis opgeleverd over de vlinderfauna. Het onderzoek richtte zich zowel op dag- als nachtvlinders. Voor de dagvlinders bestaat reeds een goed beeld dankzij het standaardwerk 'Butterflies of West Africa' van vlinderexpert Torben Larsen. Voor de nachtvlinders is dat anders. Daar weten we veel minder van. Het aantal nachtvlindersoorten dat op dit moment bekend is van West-Afrika is enorm, maar waarschijnlijk zijn veel andere soorten nog niet beschreven (het totaal aantal nachtvlinders wordt geschat op 20.000 soorten). Er bestaat in ieder geval geen allesomvattend overzicht van